

POSLOVNO POROČILO ZA LETO 2025

1. Splošni del

Inštitut za raziskave in razvoj »Utrip« (UTRIP) je bil kot zasebni zavod ustanovljen spomladi 2006. Zaradi številnih idej in strokovnih ambicij v smeri razvoja inovativnih programov in projektov s področja preprečevanja tveganega obnašanja otrok in mladostnikov, smo se nekateri slovenski strokovnjaki odločili, da prek neprofitne ustanove te ideje in ambicije uresničimo in v nekaj letih razvijemo prepoznaven raziskovalno-razvojni inštitut za to strokovno področje v Evropi ali morda celo širše. V letu 2025 smo prek različnih programov in projektov pokrivali širok spekter področij, zlasti pa: preventivo v šolah, družinah in lokalnih skupnostih; socialno in čustveno učenje; omejevanje tvegane in škodljive rabe alkohola in tobačnih izdelkov; preprečevanje zasvojenosti od psihoaktivnih substanc; razvoj digitalnih učnih platform za strokovne delavce; ter zagovorništvo za kakovostno, znanstveno utemeljeno preventivo.

UTRIP že več let projektno sodeluje s številnimi uveljavljenimi ustanovami in organizacijami iz tujine. V letu 2025 smo nadaljevali in nadgrajevali mednarodno sodelovanje z različnimi evropskimi partnerji ter prispevali k razvoju in razširjanju spletnih izobraževanj (npr. v okviru projekta CARE4SUD) ter digitalnih rešitev za krepitev preventivnih sistemov v šolah (npr. v okviru Erasmus+ projekta School Teachers Learning). Sofinancerji programov in projektov so bili med drugim pristojna ministrstva v Sloveniji (zlasti prek programskih podpor) ter Evropska komisija prek programa Erasmus+. V Sloveniji pretežno sodelujemo s pristojnimi ustanovami na področju tveganega obnašanja mladih (npr. Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Urad RS za mladino, Zavod RS za šolstvo ter Nacionalni inštitut za javno zdravje), med nevladnimi organizacijami pa zlasti s Slovenskim združenjem za kronične nenalezljive bolezni (ZKNB) in drugimi partnerji s področja javnega zdravja.

UTRIP že več let projektno sodeluje s številnimi uveljavljenimi ustanovami in organizacijami iz tujine, v letu 2025 pa zlasti z Edukacijsko-rehabilitacijsko fakulteto Univerze v Zagrebu (Hrvaška), UNAD (Španija), Vilnius Centre for Children and Youth (Litva), Neptelia (Španija), Centrom za poklicno usposabljanje Ernestas Galvanauskas (Litva) ter ISSUP, ICUDDR, VNGOC, WFAD, Movendi International, UNODC (vse mednarodne organizacije) in še mnogimi drugimi uveljavljenimi ustanovami in organizacijami. Sofinancerji projektov inštituta sta bila Evropska komisija in Ministrstvo za zdravje. Smo člani evropske krovnne nevladne organizacije s področja alkohola "Eurocare" (člani organizacije od marca 2009), Mednarodne konfederacije raziskovalnih ustanov s področja alkohola, tobaka in drugih drog (ICARA), Foruma civilne družbe na področju drog (CSFD), ki je posvetovalno telo Evropske komisije na področju drog, Vienna NGO Committee (VNGOC) on Drugs, ki je posvetovalno telo Združenih narodov na področju drog, Movendi International, World Federation Against Drugs (WFAD), National Prevention Science Coalition (NPSC), Global Law Enforcement and Public Health Alliance (GLEPHA), EUFASD idr. V Sloveniji pretežno sodelujemo s pristojnimi ustanovami na področju tveganega obnašanja mladih (Ministrstvom za zdravje, Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje, Uradom RS za mladino, Zavodom RS za šolstvo ter Nacionalnim inštitutom za javno zdravje), med nevladnimi organizacijami pa zlasti s Slovenskim združenjem za kronične nenalezljive bolezni (ZKNB), Mladinsko zvezo Brez izgovora Slovenija, Inštitutom za zdravje in

okolje (IZO), Slovensko zvezo za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo (SZOTK), Mladinskim centrom Radlje ob Dravi, Zavodom Vozim, Zdravstveno fakulteto Univerze v Ljubljani, Zavodom Varna pot, Zvezo klubov zdravljenih alkoholikov (KZA) Slovenije, Društvom za zdravje srca in ožilja Slovenije, Pedagoško fakulteto Univerze na Primorskem, Šolo za ravnatelje, ki deluje v sklopu Zavoda RS za šolstvo, Zavodom IZRIIS idr.

Trenutno je zavod manjša ustanova, ki ima aktiven Svet zavoda in jedrno strokovno ekipo, ki jo tvorita direktor Matej Košir in generalna sekretarka ter vodja preventivnih programov Sanela Talić. Inštitut po potrebi vključuje zunanje strokovne sodelavce za finančno-administrativno podporo (Marina Čekeliš), komunikacijo in strokovno-tehnične naloge projektov (Erna Sefić prek podjemne pogodbe). Imamo svoje pisarniške prostore v Lazah pri Borovnici 9 v Borovnici.

2. Posebni del

V letu 2025 je UTRIP izvedel vsebinsko širok program, vse aktivnosti so bile neposredno ali kako drugače povezane s področjem preprečevanja tveganega obnašanja mladih, krepitev javnega zdravja ter javnozdravstvenega zagovorništva. Aktivnosti smo izvajali v živo in prek spletnih platform (npr. Zoom/Teams) ter prek lastnih digitalnih kanalov (spletne strani, objave, e-izobraževanja). Program je bil sestavljen iz naslednjih projektov oziroma aktivnosti:

a. Program »Preventivna platforma« (nacionalni program – 2022–2025)

Eden od ključnih programov inštituta v letu 2025 je bil program »Preventivna platforma«, ki predstavlja celovit pristop k preventivi in zagovorništvu ter vključuje več stebrov (šolska preventiva, družinska preventiva, skupnostni pristop, okoljske strategije in zagovorništvo, izobraževanje/usposabljanje). V okviru programa smo v letu 2025 nadaljevali z ozaveščanjem, strokovnimi prispevki ter zagovorniški aktivnostmi, povezanim z zmanjševanjem rabe in škode zaradi alkohola, tobaka in drugih drog ter s krepitevijo kakovostne, znanstveno utemeljene preventive. Med vidnejšimi vsebinami so bile: (1) strokovni odzivi in pozivi k premišljenemu odločanju na področju politike do konoplje (vključno z vidikom zaščite otrok in mladih); (2) javnozdravstveni poziv k »trezni« alkoholni politiki ob pivovarskem jubileju in opozorila na škodo zaradi alkohola; in (3) javni poziv k povečanju naložb v preventivo ob objavi Svetovnega poročila o drogah 2025 (UNODC) in poudarek, da represivni pristopi niso učinkoviti ter da je nujna krepitev znanstveno utemeljenih preventivnih politik (vključno na področju alkohola in tobaka). Več informacij o programu in aktivnostih je objavljenih na www.preventivna-platforma.si.

b. Erasmus+ projekt »School Teachers Learning« – digitalna platforma za srednje šole

V letu 2025 smo aktivno sodelovali v Erasmus+ projektu »School Teachers Learning«, katerega cilj je odgovoriti na potrebe po usposabljanju srednješolskih učiteljev in učiteljic na področju preprečevanja tveganega vedenja mladostnikov. Projektni partnerji razvijamo digitalno platformo s spletnim usposabljanjem, orodji za oblikovanje in izvajanje preventivnih sistemov na šolah, zbirko dobrih praks ter priporočili za pripravljalce politik.

V okviru projekta smo se v letu 2025 udeležili mednarodnih delovnih srečanj, med drugim: (1) aprila 2025 v Zagrebu (projektno srečanje partnerjev); in (2) novembra 2025 v Ljubljani (delovno srečanje v prostorih Impact Hub-a; sodelovalo je 7 ustanov/organizacij iz 5 držav EU).

c. Erasmus+ projekt CARE4SUD – e-tečaj za krepitev kompetenc zdravstvenih delavcev

V letu 2025 smo nadaljevali in zaključili delo v okviru evropskega projekta CARE4SUD (poklicno usposabljanje na področju zasvojenosti), usmerjenega v krepitev kompetenc zdravstvenih in drugih strokovnih delavcev. Pomemben rezultat leta 2025 je bila objava brezplačnega spletnega e-tečaja v slovenščini in drugih partnerskih jezikih (september 2025), namenjenega strokovnjakom, ki se pri delu srečujejo z izzivi zasvojenosti, preventive, zdravljenja, okrevanja in zmanjševanja škode. Tečaj vključuje 5 modulov (uvod v zasvojenost; komunikacija; etična vprašanja; napotitve/sodelovanje; preventiva in zmanjševanje škode – »evidence-based« pristopi).

č. Začetek projekta »Krepitev vsebinskih mrež NVO za kakovostne javne politike«

Z začetkom leta 2025 smo uradno začeli s projektom »Krepitev vsebinskih mrež nevladnih organizacij za kakovostne javne politike«, katerega cilj je profesionalizacija nevladnega sektorja, krepitev zagovorniških zmogljivosti ter dolgoročna vzpostavitev podpornega okolja za nevladne organizacije v Sloveniji. Projekt financira Ministrstvo za javno upravo iz sredstev za razvoj in profesionalizacijo NVO in prostovoljstva.

d. Strokovna produkcija, komuniciranje in mednarodna vpetost

Poleg navedenih projektov smo v letu 2025 nadaljevali z rednimi strokovnimi prispevki, javnimi pozivi in komunikacijskimi aktivnostmi na področju preventive ter z mednarodnim povezovanjem in prenosom znanja. Med drugim smo v letu 2025 objavili tudi vsebine o razvoju preventivne znanosti in sodobnih temah (npr. pomen epigenetike v zgodnji preventivi) ter številne prispevke, ki so se nanašali na poskus legalizacije konoplje v Sloveniji.

Aktivno smo sodelovali kot člani pri dejavnostih Vienna NGO Committee on Drugs (VNGOC) in Civil Society Forum on Drugs (CSFD), ter aktivno sodelovali na številnih webinarjih ter dogodkih v živo doma in v tujini (tudi s svojimi avtorskimi prispevki), kar je še okrepilo naše mednarodne aktivnosti in ugled v Evropi in širše.

3. Zaključni del

Letno poročilo o delu inštituta za leto 2025 so pregledali člani in članice Sveta zavoda, dne 6. februarja 2026, ki pri nadzoru niso ugotovili nepravilnosti. Poslovno poročilo je sprejel Svet zavoda na svoji seji dne 6. februarja 2026.

Poslovno poročilo pripravil:

Matej Košir, direktor inštituta

